

ความเปลี่ยนแปลง ของงาน อาสาสมัครไทย

งานประชุมระดับชาติ
ด้านการอาสาสมัคร ครั้งที่ 1

การเปลี่ยนแปลงของงานอาสาสมัครไทย
ช่วงก่อนเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ

ค่านิยม / ความเชื่อพื้นฐานเรื่องศาสนาในสังคมไทย

พุทธศาสนา

วิถีชีวิต และ

วัฒนธรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

องค์กรอาสาสมัครไทยซึ่งมีประวัติความเป็นมายาวนาน

นับแต่เริ่มต้นมีงานอาสาสมัครอย่างเป็นชัดเจนในประเทศไทย ได้เกิดองค์กรอาสาสมัครที่มีบทบาทขับเคลื่อนขบวนการอาสาสมัครมาต่อเนื่องและยาวนาน อาทิเช่น

องค์กรภาคประชาสังคม เช่น มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม

องค์กรภาคการศึกษา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

องค์กรสาธารณกุศล เช่น สภากาชาดไทย

อาสาสมัครภาคราชการ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

องค์กรระหว่างประเทศ เช่น **Peace Corps** (หน่วยอาสาสมัครสันติภาพสหรัฐอเมริกา)

การเปลี่ยนแปลงของงานอาสาสมัครไทย
ช่วงหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติสึนามิ จนถึงปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงของงานอาสาสมัครในสังคมไทย

ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่าเป็น
ช่วงเวลาที่ **“งานอาสาสมัคร”** ได้ลง
รากฐานในสังคมไทยอย่างเปลี่ยนแปลงไปมาก
โดยมีปัจจัยสำคัญจาก **“สถานการณ์ภัย
พิบัติ”** ต่างๆอันเกิดขึ้นเป็นเงื่อนไขของการ
เปลี่ยนแปลงดังกล่าว

สึนามิ คือภัยพิบัติซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของปรากฏการณ์ **“จิตอาสา”** ซึ่งกลายมาเป็นคำ
ที่มีความหมายถึง **อาสาสมัคร** และ **คุณค่า** อันเกิดจากการทำงานอาสาสมัคร

ภัยพิบัติ

ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่ก่อให้เกิดอาสาสมัครรุ่นใหม่ในสังคมไทยช่วงเกือบทศวรรษที่ผ่านมา

📌 สึนามิ

26 ธันวาคม 2547 ประเทศไทยได้รับความเสียหายบริเวณ 4 จังหวัด ชายฝั่งทะเลอันดามัน คือ พังงา ภูเก็ต กระบี่ และ ระนอง มีผู้เสียชีวิต ประมาณ 5 พันกว่าคน บาดเจ็บ 8 พันกว่าคน รวมทั้งทำให้คนต้องพลัดถิ่นฐาน อีกจำนวน 7 พันคน นับเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย

📌 โคลนถล่ม

22 พฤษภาคม 2549 น้ำป่าและโคลนไหลถล่ม บ้านเรือนประชาชนและตัดเส้นทางคมนาคมโดยสิ้นเชิงในหลายพื้นที่ ทำให้อำเภอลับแลและตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ต้องจมน้ำกว่าสองเมตรเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ซึ่งต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูนานนับเดือน และกว่า 3 ปีนับจากนั้น

📌 น้ำท่วมใหญ่ ปี 53 และ 54

น้ำท่วมใหญ่ในปี 2553 เป็นจุดเริ่มต้นของมหาอุทกภัยที่หนักหนาสำหรับสังคมไทยในรอบหลายสิบปี และสืบเนื่องมาในปี 2554 ก็ได้กลายเป็นประวัติศาสตร์ที่เกิดน้ำท่วมในเขตกรุงเทพฯและทำให้จังหวัดโดยรอบต้องจมน้ำเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ นานถึง 3 เดือน ซึ่งนับเป็นเวลายาวนานที่สุดที่เคยเกิดขึ้น

บทบาทคนรุ่นใหม่กับงานอาสาสมัคร

รวมกลุ่มอย่างรวดเร็ว เน้น
ทำกิจกรรมตอบสนองเฉพาะ
หน้า

มีลักษณะเฉพาะกิจ
สนใจเฉพาะประเด็น

มีศักยภาพของทักษะและ
ความรู้ใหม่ๆ ในการ
ทำงานอาสาสมัคร

อาสาสมัครยุค Social Media I'M POSSIBLE

ภัยพิบัติ ส่งผลให้รูปแบบและพฤติกรรม
การทำงานอาสาสมัครเปลี่ยนไปอย่าง
มาก ทั้ง ตัวอาสาสมัคร และงาน
อาสาสมัคร

คนธรรมดา ไม่สังกัดองค์กร ไม่มีการ
จัดการ (Unorganized
Volunteers)

รวมตัวและสร้างเครือข่ายโดยใช้
เครื่องมือเทคโนโลยีสื่อสาร ,
อินเทอร์เน็ต

เชื่อว่าทุกอย่างสามารถ “เป็นไปได้”
มีความเชื่อมั่นในความคิดและ
ความสามารถของตนเองสูง

ประเภทของอาสาสมัคร

แบ่งตามทักษะและความรู้

- อาสาสมัครทั่วไป
- อาสาสมัครเฉพาะทาง

แบ่งตามระยะเวลาการทำ

- อาสาสมัครระยะสั้น
- อาสาสมัครระยะยาว

งานประชุมระดับชาติ
ด้านการอาสาสมัคร ครั้งที่ 1

สถานการณ์องค์กรอาสาสมัคร ประเทศไทย

คุณค่า และ ความหมาย ของ “อาสาสมัคร” ในสังคมไทย

คุณค่า

- ☐ สร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้รับ
- ☐ เป็นวิถีของการดำรงชีวิตประจำวันอยู่ร่วมกัน
- ☐ เป็นกระบวนการพัฒนาตนเอง
- ☐ ของอาสาสมัครโดยผ่านการเรียนรู้จากการลงมือทำจริง

ความหมาย

- ☐ เป็นผู้ที่เสนอตัว และมีการลงมือทำเพื่อผู้อื่น
- ☐ เป็นผู้ที่มีจิตใจอยากช่วยเหลือผู้อื่นหรือบริการสังคม ชุมชน
- ☐ เป็นผู้ทำงานด้วยความสมัครใจ ไม่หวังผลตอบแทน
- ☐ อาสาสมัครเป็นได้ทุกคน ไม่จำกัดเพศและวัย สถานะ
- ☐ เป็นผู้มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและรับผิดชอบต่อผู้อื่น
- ☐ เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่สังคม

คุณค่า ของความเป็น อาสาสมัคร ในระดับ สากล

ความเป็นอาสาสมัคร (volunteerism)

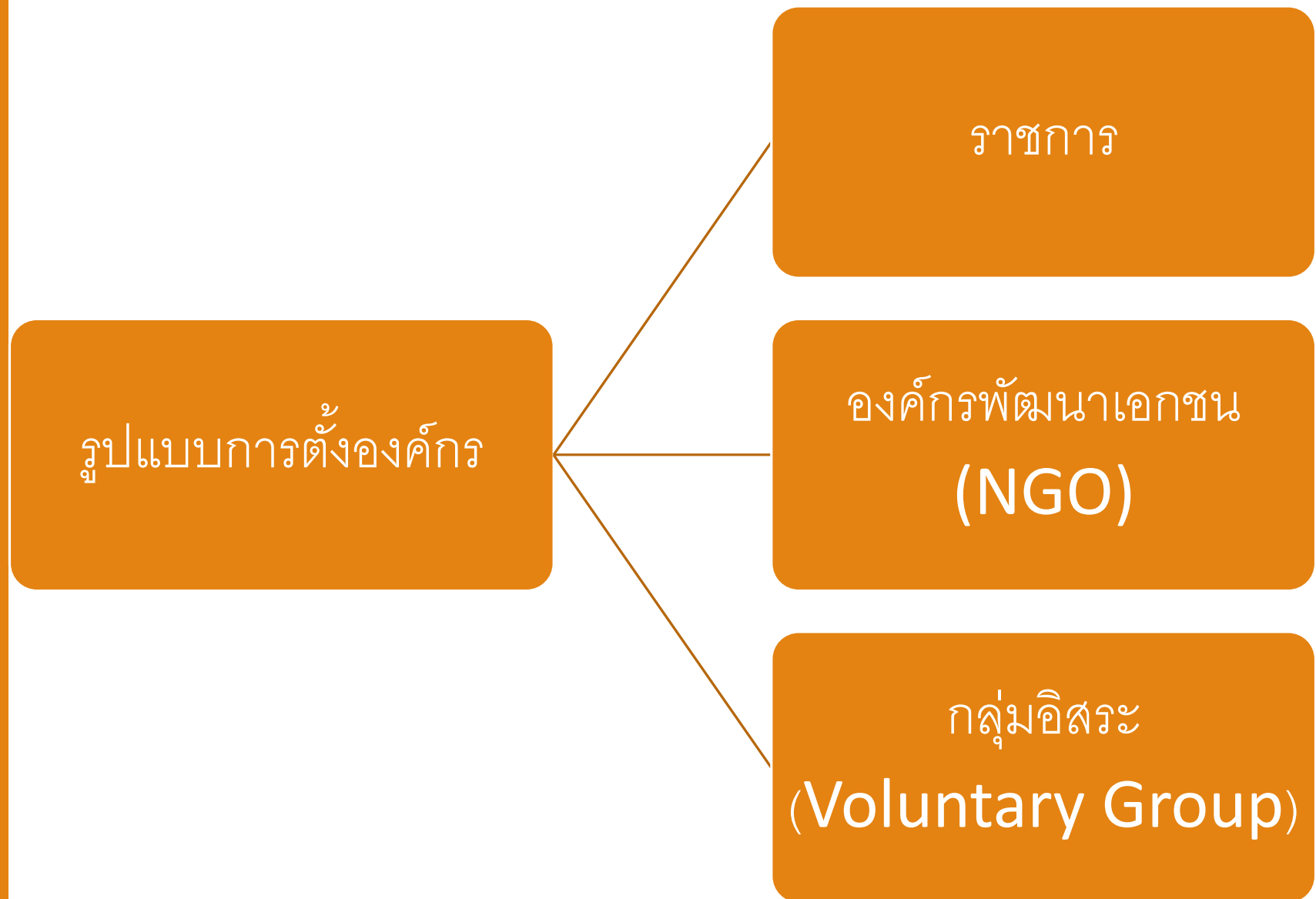

เป็นการแสดงออกขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ของมนุษย์ เป็น
การมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคม และที่สำคัญคือการรู้สึกถึง
สิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นโดยเข้าใจการเชื่อมโยงของการกระทำจาก
ตนเองสู่ผู้อื่น

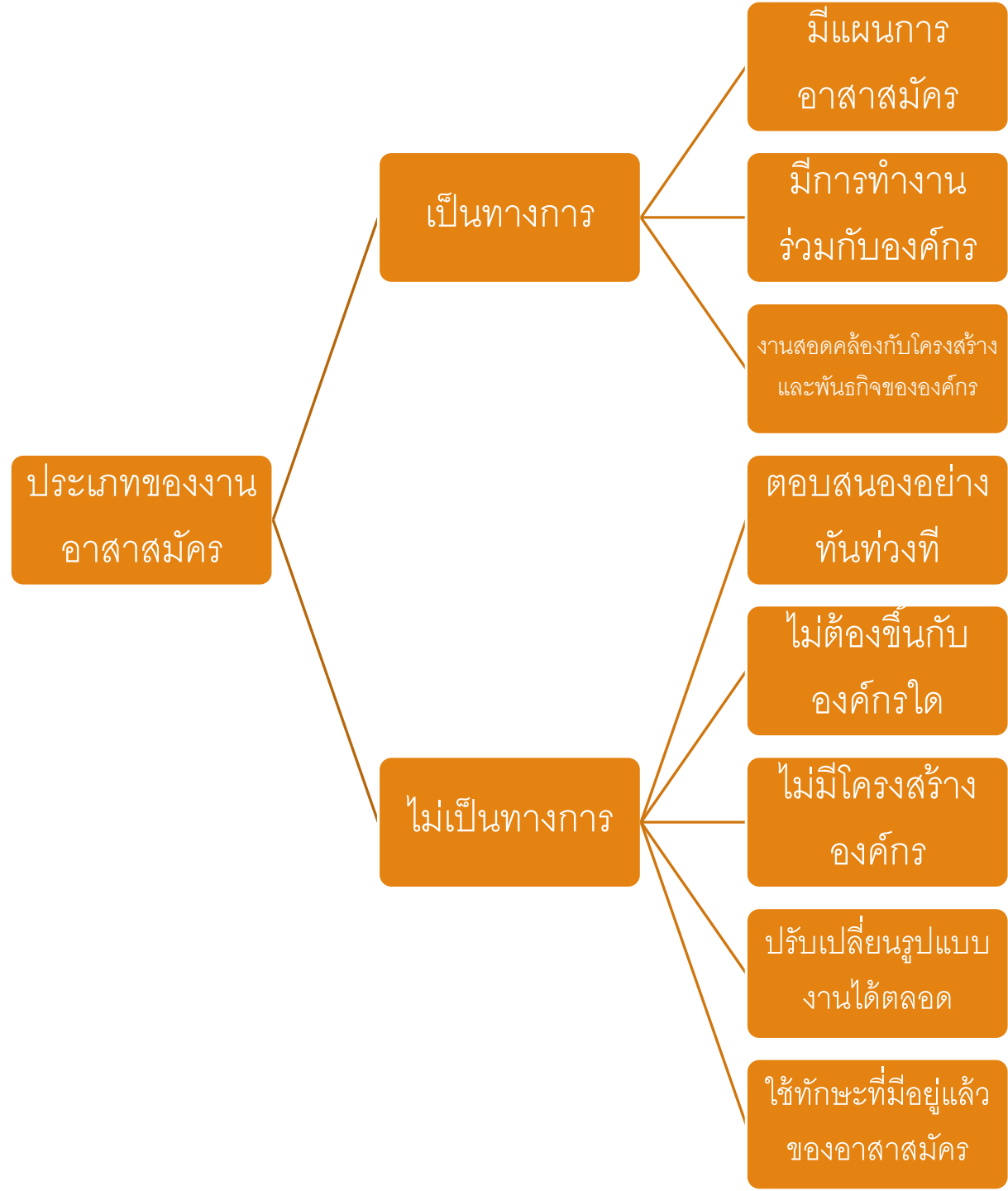
สะท้อนถึงระดับการพัฒนาประเทศ และระดับของความเป็น
อาสาสมัครส่งผลต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ อาทิ เกิด
ประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง อำนาจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง
สังคม ทำให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมโดยรวม ช่วยลด
ความยากจน มีการช่วยเหลือเร่งด่วนและการช่วยเหลือด้าน
มนุษยธรรมที่ดีขึ้น สร้างทุนมนุษย์ (human capital)
พัฒนาความเป็นพลเมือง เป็นตัวเชื่อมชุมชนกับภาคส่วนต่างๆ
รวมทั้งการสร้างเครือข่าย เป็นต้น

(State of the World volunteerism, UN Volunteers 2011)

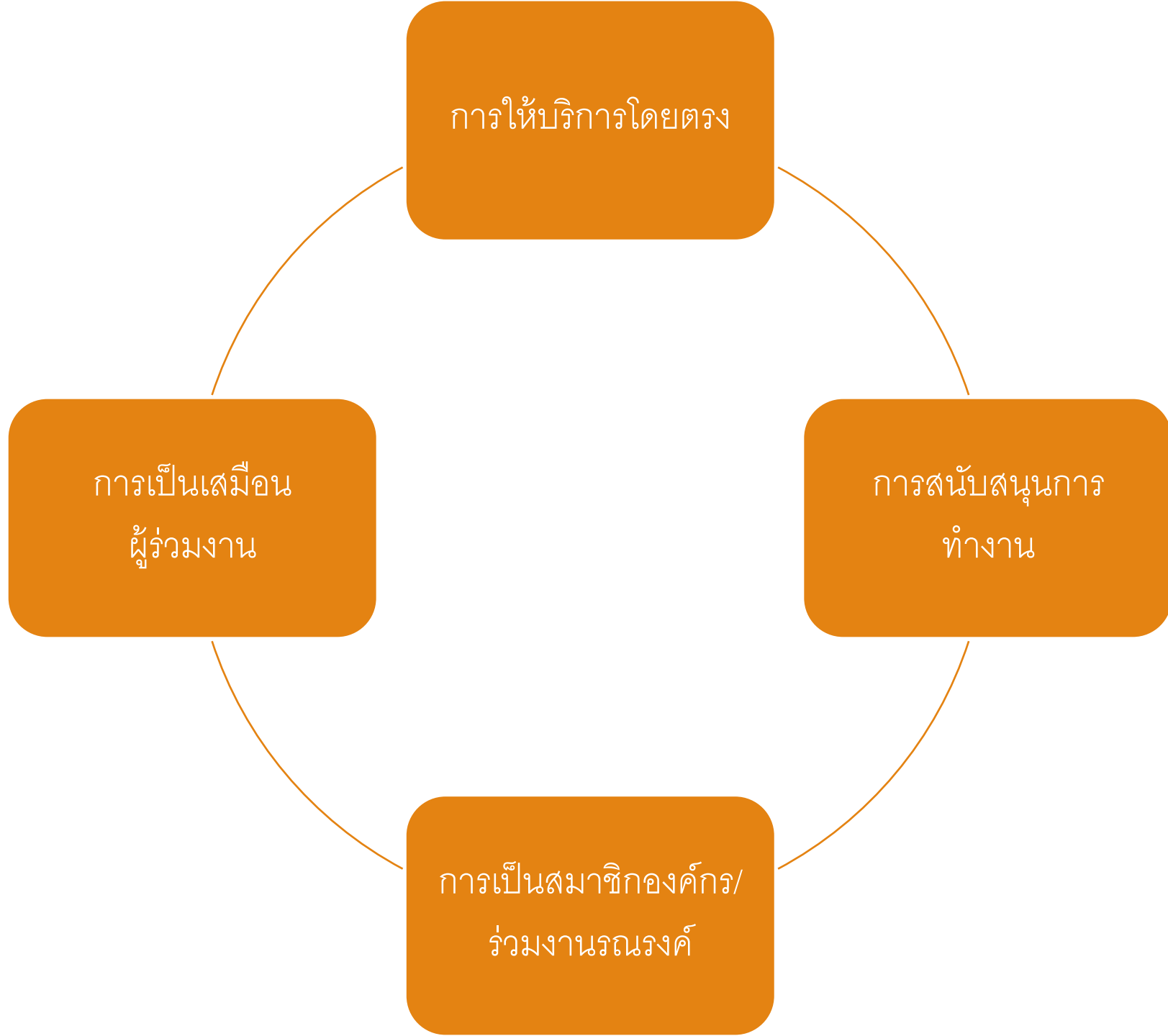
องค์กรอาสาสมัครใน ประเทศไทย (1)

องค์กรอาสาสมัครในประเทศไทย (2)

บทบาทอาสาสมัครใน ประเทศไทย

การมีส่วนร่วมของ อาสาสมัครในประเทศไทย

งานอาสาสมัครส่วน ราชการ

๗๓๗

สัดส่วนอาสาสมัคร

- ราชการ
- องค์กรพัฒนาเอกชน
- กลุ่มอาสาสมัคร

ตัวอย่างจำนวนอาสาสมัครในองค์กรภาคราชการ

กระทรวงมหาดไทย	อาสาพัฒนาชุมชน (อช.)	12,000 คน (ผู้นำอช.)
สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร	อาสาสมัครสาธารณสุข	12,423 คน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อาสาสมัครชลประทาน อาสาสมัครจัดรูปที่ดิน	3,490 คน
กระทรวงยุติธรรม	อาสาสมัครคุมประพฤติ	
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	อาสาสมัครพัฒนาสังคมฯ ช่วยเหลือคนพิการ (อพมก.)	3500 คน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	800,000 คน (ฐานข้อมูลปี 2550)
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)	100,000 คน (ปี 2557 ขึ้นทะเบียนใหม่ 60,000 คน)
กระทรวงยุติธรรม	เครือข่ายยุติธรรมชุมชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	400 คน
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.)	81,883 คน (ปี 2556)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)	
กระทรวงมหาดไทย	อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	

องค์กรสาธารณประโยชน์

ตัวอย่าง

องค์กรพัฒนาเอกชน

๑๒๑

NGOs

ตัวอย่าง

๑๒๑

องค์กรระหว่างประเทศ

๑๒๑

ตัวอย่างจำนวนอาสาสมัครในองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

มูลนิธิกระจกเงา	อาสาจัดเต็ม ขนย้ายสิ่งของบริจาค เสาร์-อาทิตย์ อาสาสมัคร คัด-ศิย์-แพ็ค - คัดแยกประเภทหนังสือ อาสาสร้างสุข กับโครงการ รพ.มีสุข - ทำกิจกรรมกับเด็กป่วยใน รพ.	หมุนเวียนประมาณปีละมากกว่า 500 คน
มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก	อาสาสมัครแปลเอกสาร อาสาสมัครสอนการบ้านน้อง อาสาสมัครให้ความรู้เรื่องเพศในชุมชน	ปีละประมาณ 40-50 คน (3 รุ่น)
มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม	อาสาสมัครนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน	ปีละ 2-3 คน (9 รุ่น)
มูลนิธิชุมชนไทย	อาสาสมัครนักกฎหมาย	1 คน

ตัวอย่างจำนวนอาสาสมัครขององค์กรระหว่างประเทศ

Australian Volunteers International (AVI)	อาสาสมัครในโครงการต่างๆ เช่น ด้าน สาธารณสุข ด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก	422 คน
กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ทำงานรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม	130 คน (ในภูมิภาค)
Japan International Cooperation Agency (JICA)	การพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ การตลาด และ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม สอน ภาษาญี่ปุ่น	43 คน
Korea International Cooperation Agency (KOICA)	อาสาสมัคร สอนภาษาเกาหลี	
หน่วยสันติภาพสหรัฐอเมริกา Peace Corps	ครูเพื่อการพัฒนา	40 คน

บทบาทอาสาสมัครและการมีส่วนร่วม

a) ให้บริการโดยตรง	ช่วยดูแลผู้พิการ, อ่านหนังสือเสียง, ช่วยดูแลเด็กในบ้านพักเด็ก, ทำความสะอาด, ปรับภูมิทัศน์, สร้างบ้าน, กู้ชีพ กู้ภัย, ดูแลและรักษาผู้ป่วย, ดูแลผู้สูงอายุ, สอนหนังสือ, อาสาสมัครภัยพิบัติ
b) การสนับสนุนการทำงาน เพิ่มศักยภาพให้เจ้าหน้าที่ เพิ่มศักยภาพให้องค์กร	อาสาสมัครหน่วยงานราชการต่างๆ ที่สนับสนุนการขับเคลื่อนงานขององค์กรเฉพาะประเด็น อาทิทำสื่อประชาสัมพันธ์, ทำเว็บไซต์ เป็นต้น หรือเข้าไปช่วยอบรมทักษะการทำงานเฉพาะทาง เช่น การเงิน การบริหารจัดการ เป็นต้น หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น แพทย์ นักโภชนาการ ทุนายความ วิศวกร สถาปนิก เพื่อช่วยเหลือเฉพาะทางแก่องค์กร
c) การเป็นสมาชิกองค์กร/ร่วมรณรงค์ เพิ่มศักยภาพองค์กรในเชิงสถาบัน	ร่วมรณรงค์ประเด็นการขับเคลื่อนงานขององค์กร เช่น อาสาสมัคร สิ่งแวดล้อม, อาสาสมัคร HIV AIDS , อาสาสมัคร, อาสาสมัครการละคร, อาสาสมัคร เป็นต้น

กระแสความสนใจงานอาสาสมัครปัจจุบัน

ประเภทกิจกรรม อาสาสมัครที่ได้รับ ความสนใจและเป็นที่ นิยมในปัจจุบัน

โดยเฉพาะผู้อาศัยในเขตเมือง

จากการสำรวจของเครือข่ายจิตอาสา ผ่านเว็บไซต์ www.volunteerspirit.org

และ Facebook : www.facebook.com/Jitasa

นโยบายสนับสนุนงานอาสาสมัคร
(พ.ศ. 2547-2557)

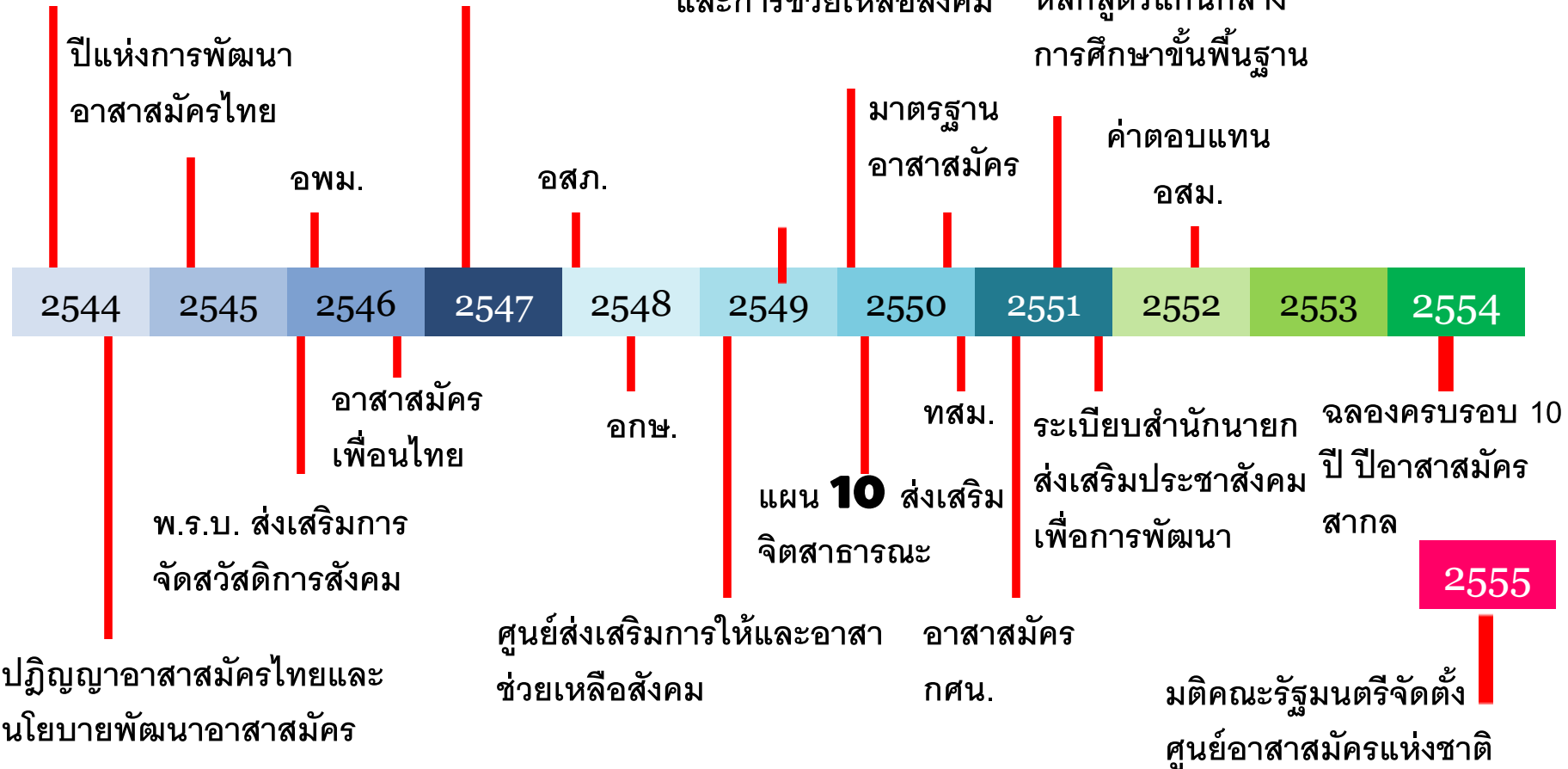
แผนภาพนโยบายอาสาสมัคร

UN ประกาศให้เป็นปี
อาสาสมัครสากล

มาตรฐานการศึกษาของ
ชาติ จิตสาธารณะ

วาระแห่งชาติเรื่องการให้
และการช่วยเหลือสังคม

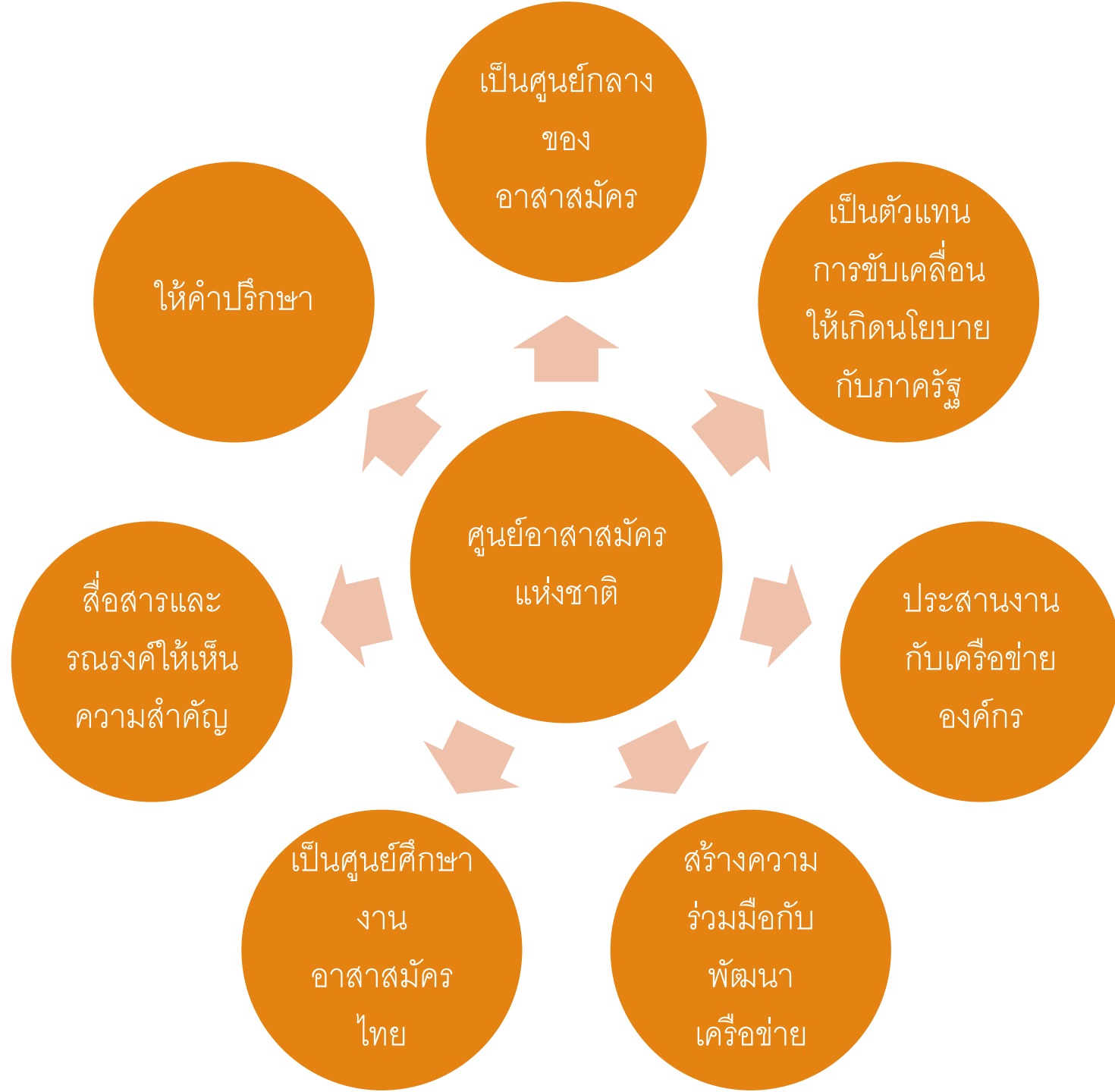
หลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดตั้งศูนย์ อาสาสมัครแห่งชาติ บทบาทหน้าที่

การจัดตั้งศูนย์ อาสาสมัครแห่งชาติ ภารกิจ

รูปแบบการจัดการอาสาสมัคร

ภาพรวม ด้านการจัดการอาสาสมัครขององค์กรในประเทศไทย

การจัดการอาสาสมัครระดับองค์กร

1. สสำรวจความต้องการวางแผน เตรียมความพร้อมองค์กร	2. การรับและคัดเลือกอาสาสมัคร	3. เตรียมความพร้อมอาสาสมัครก่อนปฏิบัติงาน	4. ระบบติดตามและสนับสนุน	5. การประเมินผล	6. การตระหนักคุณค่าอาสาสมัคร
• เตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ในองค์กร - กำหนดบุคคลกรผู้รับผิดชอบ - ออกแบบใบสมัครกิจกรรม	• การประชาสัมพันธ์ - รับสมัครและคัดเลือก - สัมภาษณ์	• ประชุมนิเทศ - คู่มืออาสาสมัคร - ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน	• พี่เลี้ยงอาสาสมัคร - พัฒนากิจกรรมการทำงานของพี่เลี้ยง - พัฒนาศักยภาพของพี่เลี้ยง	• ประเมินผลสำเร็จของงาน • ประเมินผลการเรียนรู้ของอาสาสมัคร	• ติดต่อสื่อสารต่อเนื่อง • การพัฒนาศักยภาพ • การพบปะพูดคุย
X	✓	✓	X	✓	✓
X มีอยู่น้อย หรือยังไม่เป็นระบบ ✓ มีอยู่ในระดับหนึ่ง แต่อาจยังไม่ครบถ้วน					

องค์ประกอบในการจัดการอาสาสมัครที่ขาดไป

การวางแผนและเตรียม
ความพร้อมขององค์กร

- การกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบงานอาสาสมัครขององค์กร
- การเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่และบุคลากรภายในองค์กร

ระบบติดตามและ
สนับสนุน

- การพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงอาสาสมัครหรือบุคลากรที่จะทำหน้าที่บริหารจัดการอาสาสมัคร
- พัฒนารอบการทำงานของพี่เลี้ยงอาสาสมัครอย่างเป็นระบบ

การจัดการอาสาสมัครใน กรณีภัยพิบัติ / ภาวะ วิกฤติ

การจัดการอาสาสมัครใน กรณีภัยพิบัติ / ภาวะ วิกฤติ

การจัดการอาสาสมัครใน กรณีภัยพิบัติ / ภาวะ วิกฤติ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาด้านการอาสาสมัคร

ข้อเสนอต่อการพัฒนา “อาสาสมัคร”

- สร้างวิถีความเป็นอาสาสมัครในชีวิตประจำวัน
- สร้างความเข้าใจถึง คุณค่าและความสำคัญของงานอาสาสมัคร ที่สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศได้
- สร้างความเข้าใจว่า งานอาสาสมัครเป็นงานที่ต้องการความทุ่มเทและความรับผิดชอบไม่น้อยไปกว่างานที่ได้รับค่าตอบแทน
- สร้างการสื่อสาร ให้ทราบถึงการเป็นอาสาสมัครที่มีคุณภาพ เช่น มีความรับผิดชอบ มีทักษะ มีการเตรียมความพร้อม
- สร้างความเข้าใจต่องานอาสาสมัคร ที่ต้องการความต่อเนื่องในการทำงาน

แบ่งองค์กรออกเป็น 3 รูปแบบดังนี้

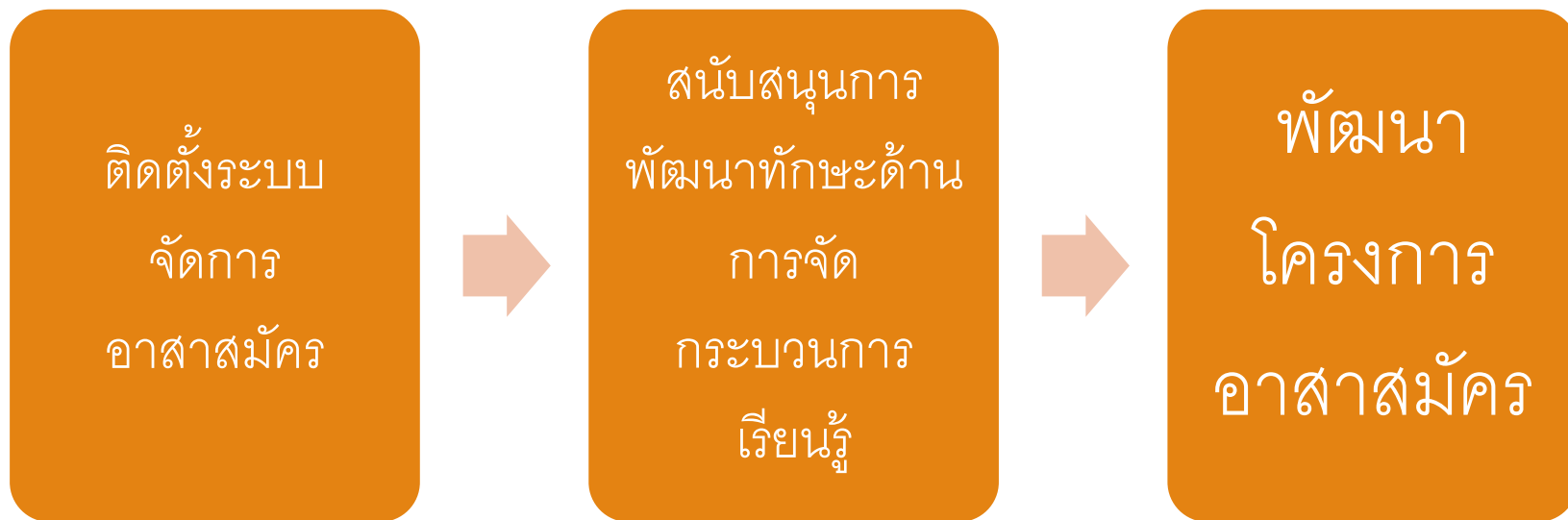
ข้อเสนอต่อการพัฒนา
“องค์กรอาสาสมัคร”

ข้อเสนอต่อการพัฒนา “องค์กรอาสาสมัคร”

องค์กรด้านการพัฒนาเชิงประเด็นที่มีอาสาสมัคร

ข้อเสนอต่อการพัฒนา “องค์กรอาสาสมัคร”

องค์กรอาสาสมัคร

สนับสนุนการสร้างนักจัดการ
อาสาสมัคร

ขยายแนวคิดเรื่องงาน
อาสาสมัครไปสู่ภาคส่วนต่างๆ
ของสังคมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

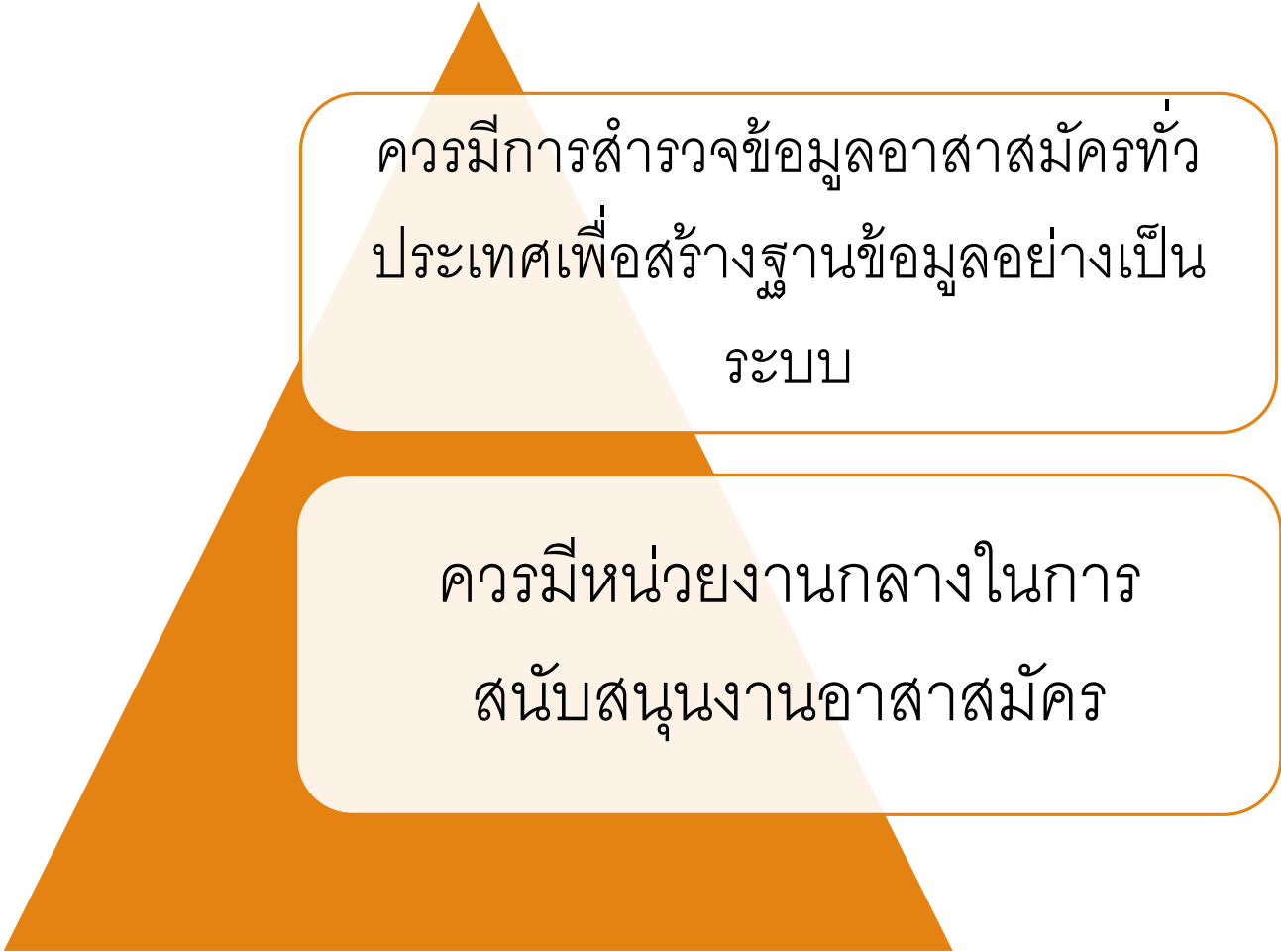
ข้อเสนอต่อการพัฒนา “องค์กรอาสาสมัคร”

องค์กรประสานงานและสนับสนุนระบบงานอาสาสมัคร

ข้อเสนอต่อการพัฒนา ในระดับประเทศ / นโยบาย

ควรมีการสำรวจข้อมูลอาสาสมัครทั่วประเทศเพื่อสร้างฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ควรมีหน่วยงานกลางในการสนับสนุนงานอาสาสมัคร

การประเมินภาพรวมความรู้และเครื่องมือสนับสนุนงานอาสาสมัครในประเทศไทย

ความรู้ / เครื่องมือ	มี	ไม่มี
ความหมายของอาสาสมัครซึ่งเป็นที่ยอมรับพื้นฐานร่วมกันในสังคม		
วาระแห่งชาติที่ส่งเสริมการเป็นอาสาสมัคร		
มาตรฐานกลางขององค์กรรับอาสาสมัคร		
แนวทางพื้นฐานสำหรับการรับอาสาสมัครซึ่งเป็นที่เข้าใจร่วมกัน		
คู่มือสำหรับการบริหารจัดการอาสาสมัคร		
การพัฒนาศักยภาพภาพอาสาสมัคร		

การประเมินภาพรวมความรู้และเครื่องมือสนับสนุนงานอาสาสมัครในประเทศไทย

ความรู้ / เครื่องมือ	มี	ไม่มี
การประเมินผลกระทบของงานอาสาสมัคร (Impact Evaluation)		
การประเมินเชิงเศรษฐกิจของงานอาสาสมัคร (Economics Evaluation)		
การสำรวจภาพรวมประจำปีด้านงานอาสาสมัครระดับประเทศ		
กรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนานโยบายส่งเสริมงานอาสาสมัคร		

งานประชุมระดับชาติ
ด้านการอาสาสมัคร ครั้งที่ 1

THANK YOU, FOR YOUR ATTENTION

เครือข่ายจิตอาสา
Volunteer Spirit Network